

פרוטוקול מס' 1/ב
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ל' חשוון תשי"ג - 18.11.52
בשעה 10.30

חברי הועדה:

משתתפים:

- הי"ר מ. בנטוב
- נ. אבניאל
- ש. בנה
- א. כהן
- י. אורי
- ע. מיטון
- ש. פרלסטין
- ד. פלדמן
- ד. ליבסביץ

מוזמנים:

- ש. סימרון - פרקליט המדינה
- ג. קיטרון - מטעם מסדר המטפטים
- ס. הנגבי - מטעם מסדר המטפטים
- י. לוינטל - מטעם מסדר המסחר והתעסיה
- י. פרלמאטר - מטעם מסדר המסחר והתעסיה

סדר היום:

- א. המסך הדיון בחוק הפיקוח על מצרכים וסירותים;
- ב. דיון על סדר עבודת הועדה.

הי"ר מ. בנטוב:

אני פותח את הישיבה הראשונה של המוסב השני, ואני מברך את כל החברים.

אנו צריכים לפרוי את סדרי עבודתנו להבא, ולבדוק פעם נוספת את הנקודות שקבענו להעמיד בסדר היום, כי לתכן סתידוס דביקיה. ישנה בעיה נוספת נקשר עם הסיוור שהיה צריך להתקיים בימי הפגרה ומסיבות שאינן תלויות לא ביו"ד הועדה ולא בחברי הועדה, לא יצא לפועל.

ברצוני להודיע לחברי הועדה שקבלתי אתמול
מברק מועדת החרום של ירושלים בקשר עם מצב החשמל בירושלים, שמקבל צורה
קטסטרופלית כמעט לגבי התעסיה והמלאכה, וגורם מבקשים להתקבל על ידי
או על ידי הועדה הזמנית אותם לסעה אחת, ואני מציע לחברי הועדה יהיו
נוכחים בדיון זה.

אני מציע, שנעבור עתה לדיון בחוק הפיקוח
על מצרכים ושירותים, כי נמצאים כאן נציגי משרד המספטים, ע"ש 20.45
ואחר כך נעבור לפנינו הסדורים ובשעה 13.00 נקבל את ועדת החרום.

ט. פרסלטיין:

אני מבקש להעלות על סדר היום של ועדת
הכלכלה באופן דחוף את בעיית הבאת סחורות
מוגדרות לארץ, בייחוד לאור הפרטומים על הבאת סחורות מברטניה, כי הדבר
יכול לגרום לסגירת מפעלים ולאבטלה בתעסיה.

ב. אבניאל:

לפני שלושה שבועות שלחתי מברק ליו"ר הועדה
ובקשתי שיואיל לכנס את הועדה כדי לדון
במיוחד בשאלה זאת. אני גם תמהתי מדוע לא מצאת לנכון לעשות כן, כי אנו
עלולים לעמוד בפני עובדה מוגדרת בענין זה. אני מצטרף לבקשתו של חבר
הכנסת פרלסטיין.

היו"ר ס. בנטוב:

א. קבלתי סכתב ולא מברק לאחר שקראתי
על כך בעתון "הבקר";

ב. עד כמה שאני זוכר היה זה לגבי מקרה
מסויים של הקק"ל, ואין זה נהוג אצלנו לכנס ישיבה מיוחדת ביחס למקרה
מיוחד, כי לכך ישנה פרוצדורה של תלונות;

ג. חליתי אחרי זה ולא יכולתי לפעול.

על כל פנים, נחליט על כך בסוף הישיבה.

ברצוני להודיע לכם שקבלתנו הזמנה לבקר
יחד עם ועדת העבודה במכון לפדיון העבודה והייצור בת"א ובבתי חרושת
סביבם. הבקר יתקיים ביום חמישי בשעה 09.30 בקריה וימתיים בשעה 14.00.

אנו עוברים לדיון בחוק הפיקוח על מצרכים
ושירותים.

א. חוק הפיקוח על שירותים ומצרכים:

היו"ר ס. בנטוב:

אנו טייסנו את הפרק הראשון - "מבוא", פרט
לשתי נקודות שנשארו פתוחות: א. החלפת
המונח "סכר" במונח אחר; בקורה שניה המלים "לפי שיקולו של השר" שמופיעות
בכמה סעיפים, ועליהן היה ערעור.

ברצוני להזכיר שהערעור היה על כך,
לא כיניסו בחוק את היסוד: הסובייקטיבי של שיקול דעתו של השר, או היותו

מסוכנע, הרי בערעור בפני בית גבוה לצדק, מספיק לטר להודיע שהוא שקל בכדי שבית הדין יקבל את הטענה ולא יכנס לניסוקים מהותיים. על כך היו חלוקי דעות, ובציגי מסדר המספטים טענו שנוסחה זו אינה מונעת מבית הדין להכנס לדיוק, האם הסר לא השתמש במסוכותו, לפי נוסח זה, באופן סרירות.

אנו בקטנו מסדר המספטים להמציא לנו הוכחות של פסקי דין שבהן בית הדין העליון שקל את ניסוקיו של הסר, למרות הנוסח הסופיע כאן. עד כה לא קבלנו את החסר הזה, אני מניח שנציגי מסדר המספטים מוכנים להביא זאת עפשו.

ט. טיטרון:

ברצוני להטביר את הרקע הכללי לסעיף 3 כפי שהוא מסתקף בכל החוקים הדומים שהוצאו עד כה. לפי המספטים של בית הדין העליון, שהולכו בעקבות ההחלטות באנגליה, אנו צריכים בראש וראשונה להבדיל בין מדיניות כלכלית וביצוע המדיניות הכלכלית. בית הדין הגבוה לצדק אינו האינסטנציה המוסמכת לדון במדיניות כלכלית, ואם הסר או רשות אכסרטיבית או אדמינסטריבית אחרת עתה פעולה כל שהיא שהיא בטוח המדיניות הכלכלית, הרי הבג"צ אינו יכול להתערב: א. מכיוון שהדבר מחוץ לאותו שטח שיש לו סמיכות ענינית, לא רק סמכות משפטית; ב. מכיוון שלשם כך הבג"צ לא נוצר, אלא קיימת בקורת ענינית באינסטנציה אחרת, והיא הכנסת, או כל רשות אחרת שיש לה פיקוח פוליטי על המטלה. להבדיל ממדיניות כלכלית רשמי בית המספטים העליון להתערב בפעולה שמהווה ביצוע של המדיניות הכלכלית.

עכסו הייתי רוצה להדגים את הדבר באחד מפסקי הדין האחרונים, שהוצאו לא מזמן וטרם התפרסמו, וזה היה בענין אגודת יצרני רהיטי לכל נגד סר המסחר והתעשייה. במספט זה התעוררה שאלת המכרזים. שיטה זו הותקפה הן מבחינה מסקית והן מבחינת יעילותה. ובשאלה זו החליט הבג"צ, שאם כי אפשר להתרוכח על עצם השיטה, הרי זוהי שאלה שסייכת לעצם המדיניות הכלכלית, ולכן אין זה מסמכותו וסמיכותו של בית הדין להתערב.

השאלה הראשונה היא, האם טעה שמסדר

המסחר והתעשייה בא לבצע את המדיניות הכלכלית הזאת בשטח המיכרזים, במקרה זה הוא מטיל אותה על האזרח בצורה הוגנת, ובענין זה הבג"צ יתערב גם יתערב; היינו אם הרשות המוסמכת פועלת שלא בתום לב, הבג"צ יתערב; אם הרשות המוסמכת לא שקלה בדבר בעצמה, אלא העבירה את הישקולים למישהו שאינו מוסמך, בית הדין יבטל את הפעולה; אם הפעולה היא סרירותית ובניגוד גמור להגיון או לכללי הצדק - הבג"צ יתערב; אם מפלים בין אזרח לאזרח אחר, או אין הרשות המוסמכת שוקלת את הדברים שמחובתה לסקול, ומכניסה למסגרת הישקולים שיקולים זרים לענין - לדוגמה, אם טעה שמחליטים לקבל הצעה לפי מיכרז מתחבטים בניסוקים פוליטיים - בית הדין יבטל את הפעולה הזאת.

מכאן נוכל לראות מהו התוקף האמיתי

של סעיף 3. נאמר, למשל, שהסר יוציא צו לפי פרק ב', סמכות פיקוח, צו שמפקידו להסדיר מחירים או חלוקת מצרכים. זוהי פעולה ~~לענין המדיניות הכלכלית~~ שבה מגשימים מדיניות כלכלית. בטוח זה קיימת הלכה פסוקה, שבשאלות אלו אין בית הדין מוסמך להתערב. אני יכול לתת לכם שתי דוגמאות, אחת מלפני 10 שנים באנגליה, ואחת חדשה לגמרי סקנדה, ודוגמה נוספת מבקסה אחרונה שהוגשה לבג"צ לפני חצי שנה.

המקרה הראשון שכדאי להזכיר הוא המקרה שדולטן הוציא צו, שהסר כפוף לרציון על קבלת קרדיט וקבלת סחורות כנגד רישום על צ'קים, דבר שיש לו מגמה אינפלציונית. צו זה הותקף. הצו הוצא לפי תקנה טרומה לתקנות ההגנה 1946, ולנו. בית הדין באנגליה החליט שזוהי שאלה שאינו יכול להתערב בה, ומספיק אם הסר יוציא צו זה בחוץ.

מא/מא

הדוגמה השניה היא דוגמה חדשה לבטרי.
מקבדה, שסם ישנו חוק הדומה לחוק הסירותים ואספקה מאנגליה, שחל עד היום
עלינו, ולפיו מפעילים תקנות הגנה. לפי חוק זה החליט המושל הכללי
להפקיע את כל המלאי של החיטה בכל המחוזים, ולהציע אותו לבעלי החיטה
הקודמים בסכום יותר גבוה, שסיקף את העלאת המחירים. הכוונה הייתה
לגרום ליציבות המחירים ולספוג את עלפי הרווחים לאוצר המדינה. פעולה
זו הותקפה, ובשתי אינסטנציות בקנדה בעלי החיטה זכו, ובאנגליה,

מועצה המרטיט של המלך החליטה שהמושל הכללי פעל לפי סטכיותיו.

המקרה שהיה מצלנו, היה בענין הצו על
תחנות קטר לתוצאת החקלאית, וגם פה בית הדין שלנו, סכלי להוציא צו על
תנאי, דחה את הבקשה, כי אמר שצנינים של מדיניות כלכלית, אינו יכול
להתערב.

עכשיו נעבור לשני הטובות: (א) "מסוכנע"
(ב) "פעולה חיונית" כפי שהיא מוגדרת בסעיף 2. אני חושב שהמלה החשובה
ביותר אינה הנראית לו בהגדרה של פעולה חיונית, אלא המלה "מסוכנע",
מכיוון שהמבחן שנקבע, והוא הקובע, הוא סובייקטיבי בסעיף 3, ומה
שתכניסו בהגדרה של פעולה חיונית, מפילו אם תרצו להפוך את המבחן
הסובייקטיבי למבחן אובייקטיבי - כל תכלית כזאת תבוטל ותימחק על-ידי
המבחן הסובייקטיבי הנקבע בסעיף 3; מכיוון שאם השר מסוכנע, שהפעולה
נראתה לו באופן שתקבל על הדעת כפעולה חיונית, הרי אם הוא מסוכנע
שזה דבר שתקבל על הדעת מבקורת מבט כללית, הרי אם תרצו לבטל זאת,
לא תשיגו זאת כל עוד המלה "מסוכנע" מופיעה בסעיף 3. לכן, אם רוצים
למתוח ביקורת על סעיף זה ולשנות את המבחן, יש לשלוח את החצים
נגד המלה "מסוכנע" ולא נגד המלים "הנראית לו". כרגע כתוב בהגדרה
של פעולה חיונית "פעולה הנראית לשר כחיונית". הפרקטיקה כיום היא זאת,
שאם יש נוסח בחוק, מה שהשר צריך להוכיח הוא, שבאמת ובתמים נראה
לו הדבר הסובייטי כחיוני. הבג"צ יכול לבחון, ורשאי לבחון, אם אמנם
השר בחום לב לגיע למסקנה זו, שהפעולה היא חיונית; בית הדין רשאי
לבדוק אם השר בעצמו שקל את הדבר, או איזה פקיד סלף עשה זאת, בו בזמן
שלפי החוק השר חייב לעשות זאת; בית הדין רשאי לבחון אם הפעולה נעשתה
כדי להפלות בין אזרח לאזרח. דברים אלה בית הדין רשאי תמיד לבדוק. אם
נמטר סיקול הדעת למישהו מפילו לפי המבחנים הסובייקטיביים, את תום הלב
של השוקל תמיד מותר לבדוק, ומותר לבדוק אם האיש שהחוק מטיל עליו
לסקול, שקל בעצמו.

הבג"צ, שעה שבא שר לפניו ואומר שבדבר מסויים
נראה לו שהוא שקל אותו, בודק את הדבר באמצעות הצד הטוען על ידי חקירת
שתי וערב, והשר אינו יכול להסתמך מאוחרים מסך של סודות או דברים אחרים
אלא אם באמת דברים אלה הם דברים שמאוסרים כענינים שסיכים לבטחון המדינה.
אם השר מאסר שסיקול דעת מסעמי בטחון המדינה אינו רשאי לגלות, הענין
נבטר, אלא השר בעצמו מפילו אם אינו נשבע בבית המשפט, חייב להצהיר
בהצהרה בסבועה, או בתעודה חתומה בידו, שהדבר שסיק ופוגע בטחון המדינה.
עד עכשו כמעט שלא היו לנו מקרים שהיה צורך לטעון טענה טובג זה.

בענינים כלכליים, ונספר הבקשות לבג"צ בענינים
כלכליים הוא רב, בודקים את סיקול הדעת ומבררים אם סיקול הדעת היה בחום
לב ואם שקלו בכל מה שהיה צריך לסקול.

ברצוני לתת לכם דוגמה אופיינית מאד בטעם
הבדיקה הזאת, וזה היה בטעם של האגוד הארצי של הקבלנים נגד שר המסחר
בדבר חלוקת מלט. המשפט התקיים בקיץ 1951, ושם התברר שמצד אחד היתה
מדיניות כלכלית; הממשלה החליטה על עדיפויות מסוימות בחלוקת מלט,
ומצד שני התעוררה שאלה, אם ביצוע מדיניות כלכלית זאת ביחס לחלוקת
המלט היתה כשורה, בית הדין לא התערב בסדר העדיפויות, אבל הוא בטל
את החלטתו של השרות המוסמכת, שלא להקציב לקבלנים מלט בכלל, ולהפנות
יותר ליוק החפשי.

היו"ר מ. בנטוב:

מהו נוסח החוק במקרה זה?

ש. שימרון:

נוסח החוק במקרה זה הוא הרבה יותר רחב. הדבר היה לפי צו הפיקוח על המלאי משנת 1948, ושם כתוב, שהרשות המוסמכת ראשית לפי שיקול דעתה להעניק היתר הקצבה או לסרב להעניק היתר הקצבה, מבלי שיש לכך למטרות, אלא שיש היה שיקול דעת מוחלט, לתת או לא לתת.

הבאתי לדוגמא את משפט המלט, כי מכאן אחם יכולים לראות באיזו מידה בית הדין העליון יכול להתערב בכל השטחים ולהעביר חתה שבט בקורתו את הפעולה האדמיניסטרטיבית, בתנאי שבית הדין לא יקבל על עצמו תפקיד שאינו מוסמך לו, והוא לנהל מדיניות כלכלית.

אם הכוונה היא לקבוע מסחן אוביקטיבי, שלא יהיה כתוב בחוק, שהרשות ראשית לעשות דבר אם הוא נראה לה, הרי צריך לכתוב, למשל, אם יש לסרב יסוד להניח, או יסוד להאמין, או אם הסר מאמין באופן מתקבל על הדעת, הרי אז בית הדין ראוי לבדוק אם הדבר מתקבל על הדעת, אולם איננו צריכים להסלות את עצמנו, מידת ההתערבות של בית הדין. אם יהיה כתוב, "מתקבל על הדעת", אינה גדולה כל כך. מידת ההתערבות עלולה לגדול, אבל לא בהרבה, ומקומה אינה בשטח המדיניות הכלכלית, אלא בשטחים אחרים.

ברצוני לעבור לסעיף 3. אם ההגדרה "מסוכנע" שהיא מבחן סוביקטיבי, נקשרת בסעיף 3, היא מבטלת כל מבחן אוביקטיבי שאתם תכניסו.

אם תהיה אפשרות של בדיקת נימוקים כלכליים המניעים את הסר להוציא צו - וכפי שאני יודע, לפי חוק זה אפשר להוציא מאות ואלפי צווים - שרו על ידי בקורת בשטח זה, על ידי גוף שבעצמו אינו מבוקר, כי הסר מבוקר על ידי הכנסת, אתם מזמינים את בית הדין לעסוק בשטח שאין לו סמכות לעסוק בו, ואתם עלולים לעכב פעולות חיוניות, כי בית הדין יקבל סמכות להתערב במדיניות הכלכלית, והוא יכול במקרה כזה למצוץ ביצוע של צו על ידי הוצאת צו על תנאי. לדוגמא: אם נראה לסר לצריך להסדיר את חלוקת החלב בצורה אחרת מאשר היא כיום, והדבר יפגע באינטרסים של החלבנים, הם יצטוו ללכת לבית הדין ולהתקיף את הנימוקים האוביקטיביים שהניעו את הסר, ובית הדין יכול להוציא צו על תנאי, ולתת צו מניעה ועל ידי כך למנוע את הביצוע המידי של הפעולה התחיקתית. זאת אנו מבקשים לשיקול שעה שאתם דנים אם יש להשאיר את המבחן הסוביקטיבי, או אם יש להחליף אותו במבחן אוביקטיבי.

היו"ר מ. בנטוב:

אין כאן איש הסבור שיש לתת סמכות לבית הדין העליון להתערב במדיניות

כלכלית. זה מקובל על כולנו שאת המדיניות הכלכלית קובעת הכנסת. הכוונה איננה להפריע באיזו צורה שהיא לתהליך הלגיסלטיבי והאדמיניסטרטיבי. אבל אנו דואגים לכך, שאם הרשות, הלגיסלטיבית קובעת את המדיניות או באופן יסר או על ידי מתן סמכויות לממשלה, יש צורך לעמוד על כך שהפעולה האכסוטיבית תהיה מותאמת לחוק ולמדיניות. במקרה שהממשלה פועלת בניגוד לחוק, הרי במסגרת דמוקרטית, ישנה רשות משפטית שהאזרח יכול לפנות אליה ולדרוש פסק דין בססוך שבינו ובין הממשלה. נדמה לי שבזה כולנו מאוחדים.

ועתה נחאלת אלה, האם אין סכנה, שנוסחה משפטית עלולה למנוע מבית הדין להתערב בכלל בבדיקה אם ענין מסויים הוא בהתאם לחוק. אני מועין שנוסחה כזאת "פעולה הנראית לסר" או "מסוכנע" אינם מאפשרת לבית הדין להתערב ולבדוק את הנימוקים שהביאו אותו לכך, כי הרי יאמר, שהוא היה מסוכנע.

אילו פרקליט המדינה היה מביא בפנינו מצד אחד חוק שבו ישנה נוסחה סובייקטיבית כזאת ומצד שני פסק דין של בית הדין העליון, שהוא נכנס לניקול אובייקטיבי, זה היה נימוק. לכן גם בקחתי ונקבל פסקי דין כאלה. אני רוצה שיהיה נוסח כזה, שהער יצטרך להגיד מתוך אילו סיבות היה משוכנע בפעולה שעשה.

ד. פרלסטון:

פרקליט המדינה אמר כאן, שכל אזרח הרואה את עצמו נפגע מביצוע מדיניות או חוק, יכול לפנות לבית דין גבוה לצדק. אבל לי נראה שישנה מגמה ברורה של המשרדים הממשלתיים למנוע בירור עניינים בפני בית הדין הגבוה לצדק. היה מקרה כזה כאשר היתה פעולה אדמיניסטרטיבית של חסימת חשבון הנקודות, פעולה מסועפת שהקיפה 100 עסקים. אדם אחד ערער בפני בית הדין העליון, אך יום אחד לפני בירור המקפס נפתח חשבוננו. היתה רוצה הנקבל אינפורמציה מהי המדיניות במקרה זה.

ב. אבניאל:

לאחר דברי קודמי אסתפק בהערות קצרות. כל הניתוח ההגיוני והמעניין של פרקליט המדינה, לא שוכנע, על כל פנים, אותי. ברצוני לראות, אם אין זה מספיק לשר אם יהיה כתוב: לא ישתמש השר בסמכותו לפי חוק זה אלא אם הדבר דרוש לקיום פעולה חיונית. על ידי כך אני רוצה בלם על השר או עושה דברו, שיטקלו 3 פעמים לפני שהם עושים מהו. אם אני משאיר את המלה "משוכנע" לא זו בלבד שאינו משאיר אפשרות למבחן אובייקטיבי, אלא אני מבטיח שלא יוכלו לערער על כל פעולה של השר, כי כל הדוגמאות שהביא שימרון אינן עלולות לעמוד בתוקף, אם יבוא משהו בשר השר, או השר עצמו, ולנסו להטביר לשופטים, שהם היו משוכנעים בתו לב.

ט. בכה:

אני מציע למחוק בסעיף 2 את המלים "הנראית לשר" ולהשאיר את המלים "פעולה חיונית בלבד, כי אם יהיה כתוב "משוכנע", בית הדין לא יוכל להוכיח, שהשר לא היה משוכנע. אני אומר: אין חוס לב, אין ראיה ואין שכנוע, אלא ישנה מטרה, ואז בית המשפט יוכל לבדוק אם הפעולה נעשתה בהתאם למטרה.

א. כהן:

האם אין כפילות בין סעיף 3 וסעיף 2? הפירושים? מדוע יש צורך בסעיף 3 לאחר סעיף הפירושים שהוא חלק מהחוק אומר: "פעולה חיונית פירושה פעולה הנראית לשר".

ז. שימרון:

כל עוד המבחן בסעיף 3 הוא סובייקטיבי, הוא מבטל את כל המבחנים האובייקטיביים.

א. כהן:

אם כך, בכל מקום אפשר למחוק את המלים "פעולה הנראית לשר"?

ז. שימרון:

כן.

א. כהן:

מדברי פרקליט המדינה לא היה ברור, ואני רוצה שהוא יחזור על כך, האם לפי הנוסח הזה, הודעה של השר שהיה משוכנע, מחייבת אותו להוסיף איך היה משוכנע. אם הפרקטיקה הוכיחה זאת, היתה אומר, שהמבחן הסובייקטיבי הוא מבחן הוגן כלפי הצבור, כי זה מחייב את השר להודיע בבית הדין העליון, איך היה משוכנע. זה אמנם אינו מחייב את בית הדין לפסוק הלכות של מדיניות כלכלית, אבל זה מחייב את השר להודיע בפומבי איך היה משוכנע.

היו"ר מ. בנסוב:

לי נראה, הפרקליט המדינה טועה באם הוא אומר, "מחיקת המלים" הנראית לחר" לא חנה זום דבר. בסיף 3 כתוב "לא יחתמו חר בסמכותו לפי חוק זה אלא אם הוא מסוכנע שהדבר דרוש לקיום פעולה חיונית." "המסוכנע" חל על הדרוש ולא על הפעולה החיונית. חר יכול לבוא לבית המשפט ולומר, כי הדבר הוא חיוני, אבל הפעולה שהוא נקט בה אינה שוזרת לקיומו, ואז חר יכול להגיד שהוא מסוכנע, והיא כן עוזרת, וכזה נגמר העניין.

א. פרלקסין:

כפי שידוע לי יסנה הוראה של השרים טכל ההחלטות הנתנות על ידי השרות המוסמכת צריכות להיות מלוות בהנמקה, לכל הפחות פנימית. היותי רוצה לדעת אם זה חל גם על חר או רק על השרות המוסמכת.

היו"ר מ. בנסוב:

זה אינו קובע ולא כלום, כי כרגע יכולה להיות פרקטיקה אדמינסטריבית כזאת, ומחר אפשר לבטלה.

ט. סימרון:

ברצוני לענות על שאלותיהם של היו"ר וחבר הכנסת כהן בדבר בדיקת הנימוקים של השר. לא תמיד נתנים הנימוקים לקורות, מכיוון שהפרוצדורה היא, שהמטיב על צו על תנאי חייב להשבע שצחרה בטובעה, ואז הוא נחקר על ידי הצד שכנגד בחקירת יומי וערב, הצחרה בטובעה אינה פרקטיקה שלנו. אני בא תמיד עם קלפים פתוחים, ומציג את הנימוקים, אבל אלמלא היותי עושה זאת, הצד שכנגד יכול להכריח כל מה שבא לנמק מה שצחרה.

הערם נוספת בדבר התערבות בית הדין

העליון, עלינו להביא דבר אחד בתוכו והוא, שהשרות המוסמכת אינה יכולה לעשות מה שהיא רוצה, אתן לכם דוגמה של מהפס חדש למדי, פסק הדין ניתן לפני כמה חדשים. זה היה מספחה של ליוזה זקס נגד השרות המוסמכת במסדר המסחר והתעשייה, בעניין זה בוטל רציון יבוא. לפי הצו אסור כל יבוא של סחורות כל זמן שלא על פי רציון של השרות המוסמכת. יש סעיף מפורט בחוק האומר, שהשרות המוסמכת רשאית לבטל בכל עת רציון שניתן מבלי לתת סיבה כל שהיא, במקרה זה נפל חסד, שבקשתה לרציון נוסף הוגשה שלא בחום לב. ועל כן בטלו את רציון היבוא. בית הדין בוטל את הבטול של רציון היבוא, בהנמקה שהשרות המוסמכת לא נתנה למבקשת הודמנות להשמיע טענותיה. בית הדין קבע שאין השרות המוסמכת רשאית לפגוע בזכויות האזרח, אלא אם היא נותנת אפשרות להשמיע טענותיו לפני אותה רשות מוסמכת. זהו עקרון מספטי כולל מתייב, הוא בא לבטול חריף במקרה זה. הנמקה השופטים היתה, כי במקרה זה השרות המוסמכת פועלת לא בטוח האדמינסטריבית אלא היא כעין רשות מחוקקת לגבי מקרים בודדים וגם רשות שופטת, ואסור לה לפסוק נגד האינסטרס של האזרח, אלא אם היא נותנת אפשרות להשמיע טענותיו של האזרח.

לעצם העניין, אני מבקש את הועדה להסדל

בין פעולות החיקתיות ופעולות אדמינסטריביות. המדובר בסעיף 3 הוא לגבי פעולות לגיטלטיביות, מתי רשאי חר להוציא צו. אני מבקש מהועדה שתחליט מה שתחליט, לגבי סעיף 3 לא לצמצם ולא להצר את חר בחוצאת צווים לגיטלטיביות. הדבר שונה לגמרי אם המדובר הוא בפעולות אדמינסטריביות. ואני חושב שאספק את עמדת כל חברי מצד הממשל, אם אמר, שלנו חסונה בעיקר הפעולה החיקתית לא הצומצם, ולא חשוב לנו כל כך אם השרות המוסמכת בפעולות אדמינסטריביות תהיה מוגבלת במבחנים אוביקטיביים. סעיף 3 כפי שהוא מנוסח כיום מתיחס לפעולות החיקתיות. זה לא נאמר באופן מפורט אבל זוהי כוונתו העיקרית. ואם חר רוצה להבטיח את חלוקת החלב, הוא אינו צריך להיות קצור במבחנים אוביקטיביים.

דבר אחר הוא או המדובר בבטול רציונות.

לפני שאני בא להגן בפני בית הדין הגבוה לצדק, אני כודק אם יש להגן או לא, ויש מספר רק של מקרים, שאיני מגן, למרות שאני יכול להסתתר מאחורי

המבחן הסובייקטיבי, אנו בודקים לא רק את הצד המשפטי אלא גם את הצד המוסרי, אם ביחס לביטול רשיון יידרו מהפקיד האדמיניסטרטיבי לא לפעול אלא אם יש לו יסוד מתקבל על הדעת, אנו כחלעצמי איננו מתנגד כלל, אבל בסעיף 3 איננו מדברים על פעולות אדמיניסטרטיביות, בכל אופן, צריך להיות ברור, שהכוונה בסעיף 3 צריכה להיות לגבי פעולות תחיקתיות, ואיננו מבקש לתת סמכה בלתי מוגבלת בביצוע, אבל בחתיקה אנו מבקשים לקבל סמכויות רחבות, מבין ציית הממשל לא יוכל להתערב.

ביחס לשאלת היו"ר אם המלה "דרוש"

חושפת רק קיום פעולה חיונית, או גם את מהותה של הפעולה החיונית, דעתה היא, שהמלה "דרוש" חושפת את כל סעיף 3. המלה "מסוכנע" מסתרעת לא רק על "הדרוש" אלא גם על המטרות, אחרת היינו מגיעים לדבר אנטורדי, שכל מקרה ומקרה היינו צריכים לבדוק אם הדבר דרוש למניעת הפקעת סמכים וספטרות, או למטרה אחרת הנזכרת בחוק.

לכן אני חוזר לטענתי, שהמלה הקובעת בסעיף 3 היא המלה "מסוכנע", ולכן המלים "הנראית לטר" בהגדרה "פעולה חיונית" הן מיותרות.

ביחס לשאלת חבר הכנסת פרלמטין בענין

הנקודות. נכון שהוצא צו על תנאי והוגשה תשובה, ובישיבת בית המטעם התעוררה שאלה אם הרשות המוסמכת לא תרצה לסקול מחדש, ובית הדין דחה את הישיבה כדי לתת לרשות המוסמכת לסקול מחדש, והרשות המוסמכת בטלה את חסימת הנקודות, אבל על ידי כך לא נמנעה אפשרות של חניית בקשות על ידי אנשים אחרים. מענין שזה היה המקרה היחיד, איננו חושב שזה היה מספיק לדוגמא, כל אזהרה יכול לפנות לבית הדין הגבוה לצדק, במסך 7 חסמים הוצאו 177 צווי על תנאי נגד הממשלה, וחלק ניכר מזה בטח הכלכלי דוקא.

לכסוף ברצוני לחזור על כך שאנו צריכים להבדיל בין פעולות תחיקתיות לבין פעולות אדמיניסטרטיביות, אני חושב, שבביר סרוב מחן רשיון, ייקול הדעת צריך להיות מסוג אחר מאשר לגבי בטול רשיון. איננו חושב, שזה יהיה קשה במקום לכתוב סעיף רחב, לפצל את הדברים ולקבוע לגבי סוגים ידועים של חיקול, סוגים ידועים של מבחנים. פעם המבחן יכול להיות אובייקטיבי ופעם סובייקטיבי.

היו"ר מ. בנסוב: אתה מוכן לקבל נוסח כזה: לא יסתמס סר בסמכותו להוציא צו לפי חוק זה, אלא אם

הוא מסוכנע...

ח. פרלמטין: אולי אתם מוכנים להציע נוסחה המבדילה בין סמכות הטר ביחס לפעולות תחיקתיות ובין סמכות הטר ביחס לפעולות אדמיניסטרטיביות.

ז. שמרון: זהו בדיוק מה שאני מציע, אני רק אומר שגם לגבי פעולות אדמיניסטרטיביות יהיו דרושים מבחנים חזניים.

היו"ר מ. בנסוב: אולי אפשר להגיע להצעת פסרה, שיהיה כתוב: אם יש לו סיבה טובה או יסוד להניח שהדבר דרוש?

ז. פרלמטין: מנסיונותי בחסח הפיקוח על המזונות, אני יודע כי הכנסת קנה מידה סובייקטיבי היה אסון ממש, והיה צווי לשתק את פעולתנו בכלל, כי אין צו שאיננו עלול לפגוע במישהו. בחסח הפיקוח על המזונות, המפקח על המזונות מוציא כמעט כל חבוע צו, וצו זה צריך להכנס לתקפו מיד, והצו עלול לפגוע במישהו.

אם איזה צד שהוא או חוב אנשים חושבים שנפגע על ידי צו זה, הם יכולים ללכת לבית המשפט ולדרוש צו מניעה, ובית המשפט בודק אם זה בחוץ או לא, והדבר נמשך חודש או חודשיים, ואנו שמים לאל את כל מטרת הפיקוח על המזונות. אני מסוכנע בזה. יש לנו בסיון של 3 סבבים.

היו"ר מ. בנטוב: אני מציע שעל הנקודות הבאות בחליט בישיבה הבאה:

א. איך אפשר להבטיח את ההבדלה בין פעולה תחיקתית ובין פעולה אדמיניסטרטיבית?

ב. כיצד אפשר לנסח את הסעיף הזה בצורה כזאת שיהיה ברור, שבית הדין העליון יוכל לבדוק אם דבר מסויים בעסה שלא מתוך שיקול, או מתוך סדירות?

בדצוני לחזור על בקטתי, שמסדר המספטים ימציא לנו דוגמה של פסק דין המתבסס על סעיף שבו סופיעה המלה "מסוכנע" או "לפי שיקול דעתו".

ועתה בדצוני לדעת אם יש למסדר המספטים הצעה להחליף את המונח "סכר" במונח אחר.

צ. הנבבי: מסדר המספטים מציע את המונח "תגמול".

היו"ר מ. בנטוב: אני מציע לקבל זאת.

ג. אבניאל: אני מבקש להשאיר לי זכות להסתייגות.

ד. פרלסטין: בישיבה האחרונה השארתי לי זכות להסתייגות ביחס לפירוט של המונחים "קמעונאי" ו"סיטונאי". אני רוצה להציע למחוק את המלים "או חלק מעסקו" על ידי כך אני רוצה להבדיל בין המסחר הקמעונאי לבין המסחר הסיטונאי.

היו"ר מ. בנטוב: היות וענין זה קשור לסעיף אחר, בחליט עליו כאשר בדון באותו סעיף.

בזה סיימנו היום את הדיון בחוק הפיקוח על סירותים ומצרכים. ואנו עוברים לקביעת סדר עבודתנו להבא. הוצעה הצעה לדון באופן דחוף, אולי כבר בישיבה הבאה, בענין הסכנה של הסבת חלקים מהתעשייה כתוצאה מיבוא סוצרים מוגברים.

ב. אבניאל: אני מבקש להזמין את הגורמים המוסמכים שיביאו בפנינו סקירה על התכנית הכללית כי אם אנו רוצים לעשות עבודה מעשית, איננו יכולים לדון במקרה זה או אחר.

ד. פרלסטין: אני מציע שלישיבה הבאה נזמין את נציגי התאחדות בעלי התעשייה ונציגי התעשייה הקואופרטיבית, ונשמע את טענותיהם. ואחר כך נשמע תשובת המטסלה.

א. כהן: גם לי נראה שמוטב לברר עם המטסלה מה היא מדיניותה בכיוון זה.

הוחלט להזמין את שר המסחר והתעשייה

היו"ר ס. בנטוב:

ביחס לסיור שהיה צריך להתקיים בפגרא, הנכס
זוכרים סדר החקלאות פנה אלי בזמנו והציע
לנו לערוך סיור בגליל העליון. ואנו החלטנו לעשות זאת בשבועיים האחרונים
של הפגרא. קבענו את התאריך עם נציגי משרד החקלאות, והודעתי על כך
לכל החברים. בינתיים קבלתי הודעה ממשרד החקלאות, כי אין תקציב. אך
החקלאות היה אותה שעה בחו"ל. שלחתי לו מברק, ואחרי שבועיים קבלתי גם
תשובה ממנו, שלמשרד החקלאות אין תקציב.

דבר זה מוזר במקצת. ועדת הכלכלה דנה
על שטחים שונים של כלכלת הארץ, ואין לנתחמועלת דבה, אם אנו דנים על כך
באופן תלוש מהמציאות. לדעתי, סיורים כאלה הם בבחינת עבודת הועדה.
אני חושב, שאנו צריכים לאחוז באמצעים בכדי שאלה זו תמצא את פתרונה
באופן עקרוני.

י. אורי:

אני חושב, כי בסדרם שאנו מחליטים עלינו
לסמוע את נציגי משרד החקלאות.

ב. אבניאל:

לדעתי, יש להפגש עם משרד החקלאות ולהודיע,
כי אם הוא אינו סוכן לסמן את הסיור,
אנו נעשה זאת על חשבוננו, אבל גיטי הכנסת.

ד. בבה:

אני מציע להזמין את השר ובנוכחתו לקבל
החלטה, שועדת הכלכלה מטילה על הממשלה

לערוך סיור זה.

א. כהן:

אני מציע שועדת הכלכלה תקבל החלטה, שתועבר
לנציגות הכנסת, ועדת הכנסת ומשרד החקלאות,
שהועדה מביעה את תמהונה על העובדה, שלא נמצאו כמה מאות לירות לעריכת
הסיור, והיא מציינת דבר זה כתופעה שלילית העוסדת בניגוד לדרישותיו
הנשנות וחוזרות של סר החקלאות.

היו"ר ס. בנטוב:

אני מציע, שנקבל את הצעתו של חבר הכנסת
א. כהן.

הצעת חבר הכנסת א. כהן - נתקבלה

היו"ר ס. בנטוב:

אני מציע שנבחר בוועדה של 4 חברים, שתפגש
עם נציגות הכנסת, כי הבעיה אינה בוגעת
רק למשרד החקלאות, כדי שיהיה תקציב כללי לסיורי ועדות. אני מציע
שחברי הועדה יהיו: א. כהן, י. אורי, ס. פרלסטיין ואנוכי.

הצעת היו"ר ס. בנטוב - נתקבלה

הישיבה נועלה בשעה 13.10